

Filozofia topologiczna: Co? Kto? Dlaczego? I po co?

Bartłomiej Skowron

Międzynarodowe Centrum Ontologii Formalnej
Politechnika Warszawska
bartlomiej.skowron@gmail.com

11 maja 2016

Odrzucenie idealizmu transcendentznego – K. Ajdukiewicz

- podmiot transcendentalny (Rickert, normy absolutne, sądy prawdziwe)

Odrzucenie idealizmu transcendentznego – K. Ajdukiewicz

- podmiot transcendentalny (Rickert, normy absolutne, sądy prawdziwe)
- parafraza: ”sądy prawdziwe, to te które są podyktowane przez transcendentalne normy” na ”zдания prawdziwe języka nauk przyrodniczych, to te, które są jego tezami”

Odrzucenie idealizmu transcendentznego – K. Ajdukiewicz

- podmiot transcendentalny (Rickert, normy absolutne, sądy prawdziwe)
- parafraza: ”sądy prawdziwe, to te które są podyktowane przez transcendentalne normy” na ”zдания prawdziwe języka nauk przyrodniczych, to te, które są jego tezami”
- twierdzenie Gödla + zasada wyłączonego środka

Odrzucenie idealizmu transcendentznego – K. Ajdukiewicz

- podmiot transcendentálny (Rickert, normy absolutne, sądy prawdziwe)
- parafraza: ”sądy prawdziwe, to te które są podyktowane przez transcendentálne normy” na ”zдания prawdziwe języka nauk przyrodniczych, to te, które są jego tezami”
- twierdzenie Gödla + zasada wyłączonego środka
- odrzucenie idealizmu

Parafrazy semantyczne — Ajdukiewicz

Metoda parafraz składa się z następujących kroków:

- 1 dokładne oraz jednoznaczne sformułowanie rozważanego zagadnienia filozoficznego;
- 2 wybór twierdzenia (meta)logicznego, posiadającego zbliżoną strukturę do problemu z 1);
- 3 ustalenie pewnych związków (natury syntaktycznej, semantycznej bądź pragmatycznej) pomiędzy wyrażeniami z 1) a wyrażeniami twierdzenia logicznego z 2);
- 4 konstrukcja parafrazy, czyli zdania o strukturze „izomorficznej” z wybranym twierdzeniem logicznym, tj. jednoznaczne przyporządkowanie znaczeń wyrażeniom z 1) wyrażeniom z 2);
- 5 uprawomocnienie parafrazy, poprzez 5a) fenomenologiczną analizę, 5b) postulaty znaczeniowe, tj. w sposób arbitralny, ale nie zupełnie dowolny, nadanie wyrażeniom pewnego znaczenia, np. drogą konwencji, definicji przez postulaty, bądź definicji regulujących;
- 6 wyciąganie konsekwencji z parafrazy;
- 7 ocena tych konsekwencji z perspektywy rozważanego problemu

Trzy problemy

Rysunek: Res extensa–res cogitans

Identyczność podmiotowa

Rysunek: Fot. Irina Werning

Wymiar ontologiczny?

Wymiar ontologiczny?

Superelement

Element

Kompleks

Sytuacja

Trzy problemy

- Czym jest rozciągłość?
- Identyczność podmiotowa
- Czym jest wymiar ontologiczny?

Identyczność podmiotowa

Rysunek: Fot. Irina Werning

Identyczność podmiotowa

Pytanie o identyczność prowadzi do pytania o identyczność samą oraz do pytania o strukturę podmiotowości.

Identyczność podmiotowa

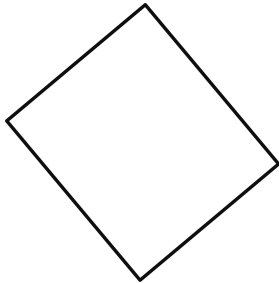
Pytanie o identyczność prowadzi do pytania o identyczność samą oraz do pytania o strukturę podmiotowości.

Czas – przestrzeń

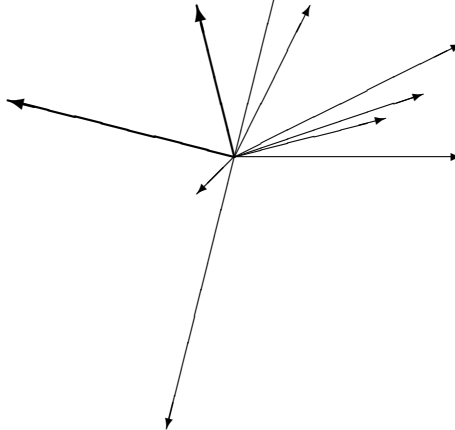

Niezmienniczość względem pewnych zmian

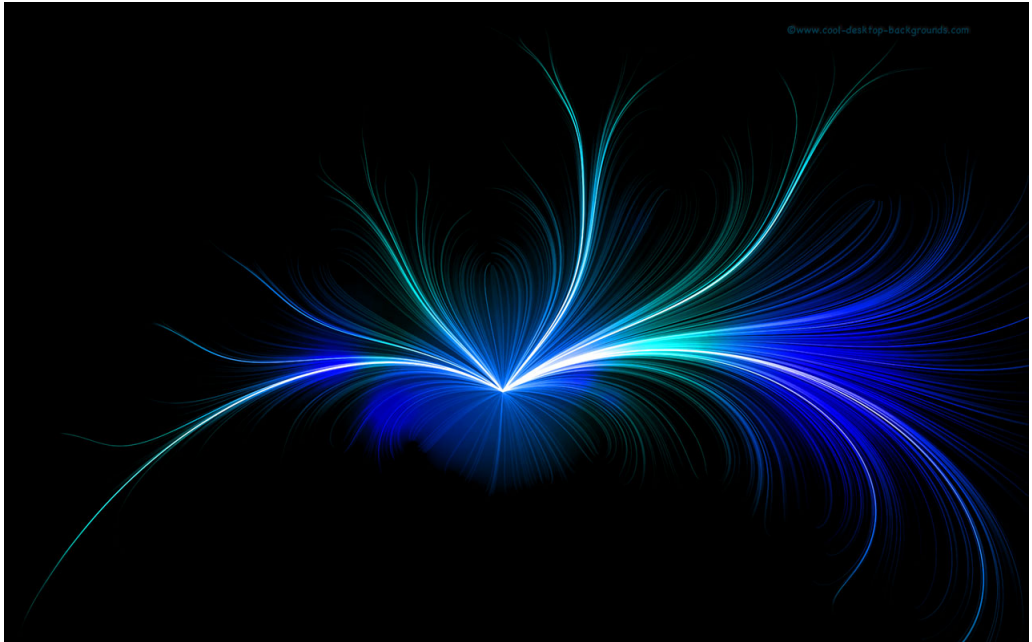

Zamiast wstępu
Co? Po co? – Problemy!
Identyczność podmiotowa
Rozciągłość
Wymiar

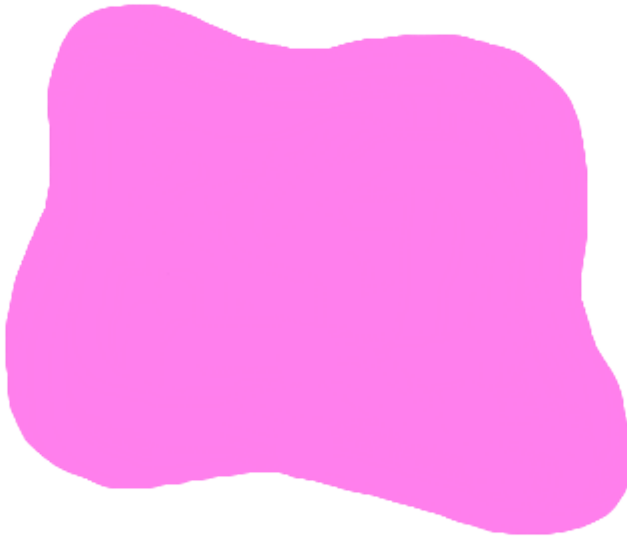

Kurt Lewin *Principles of Topological Psychology*

Pierwsze przybliżenie podmiotowości:

Pierwsze przybliżenie podmiotowości:
— spójny i prosty region w przestrzeni życia

Pierwsze przybliżenie podmiotowości:
— spójny i prosty region w przestrzeni życia

Podmiot = złożony i dynamiczny system energetyczny (K. Lewin).

Podmiot = złożony i dynamiczny system energetyczny (K. Lewin).

Regiony:

Podmiot = złożony i dynamiczny system energetyczny (K. Lewin).

Regiony:

- rodzina

Podmiot = złożony i dynamiczny system energetyczny (K. Lewin).

Regiony:

- rodzina
- praca

Podmiot = złożony i dynamiczny system energetyczny (K. Lewin).

Regiony:

- rodzina
- praca
- marzenia

Podmiot = złożony i dynamiczny system energetyczny (K. Lewin).

Regiony:

- rodzina
- praca
- marzenia
- dzieciństwo

Podmiot = złożony i dynamiczny system energetyczny (K. Lewin).

Regiony:

- rodzina
- praca
- marzenia
- dzieciństwo
- plany, cele

Podmiot = złożony i dynamiczny system energetyczny (K. Lewin).

Regiony:

- rodzina
- praca
- marzenia
- dzieciństwo
- plany, cele
- wartości

Podmiot = złożony i dynamiczny system energetyczny (K. Lewin).

Regiony:

- rodzina
- praca
- marzenia
- dzieciństwo
- plany, cele
- wartości
- ciało

Podmiot = złożony i dynamiczny system energetyczny (K. Lewin).

Regiony:

- rodzina
- praca
- marzenia
- dzieciństwo
- plany, cele
- wartości
- ciało
- mowa

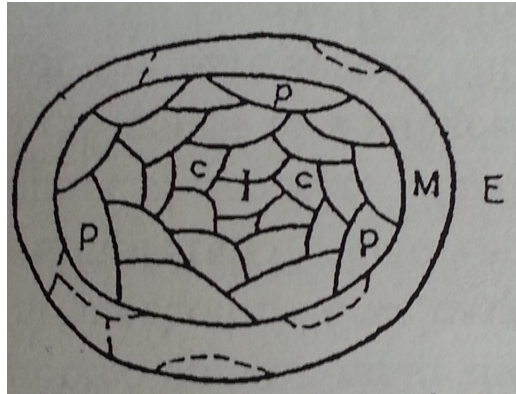

Podmiot = złożony i dynamiczny system energetyczny (K. Lewin).

Regiony:

- rodzina
- praca
- marzenia
- dzieciństwo
- plany, cele
- wartości
- ciało
- mowa
- ...

Ukryta struktura podmiotowości

M – motoryczno-perceptualny, I – wewnętrzny, P –
peryferyjna część I, c – centralne części I, E – środowisko

Przykłady zastosowań:

- człowiek opanowany: centrum silnie oddzielone od sfery brzegowej

Przykłady zastosowań:

- człowiek opanowany: centrum silnie oddzielone od sfery brzegowej
- dojrzewanie, rozwój osobisty: różnicowanie

Przykłady zastosowań:

- człowiek opanowany: centrum silnie oddzielone od sfery brzegowej
- dojrzewanie, rozwój osobisty: różnicowanie
- harmonijny charakter: balans pomiędzy regionami

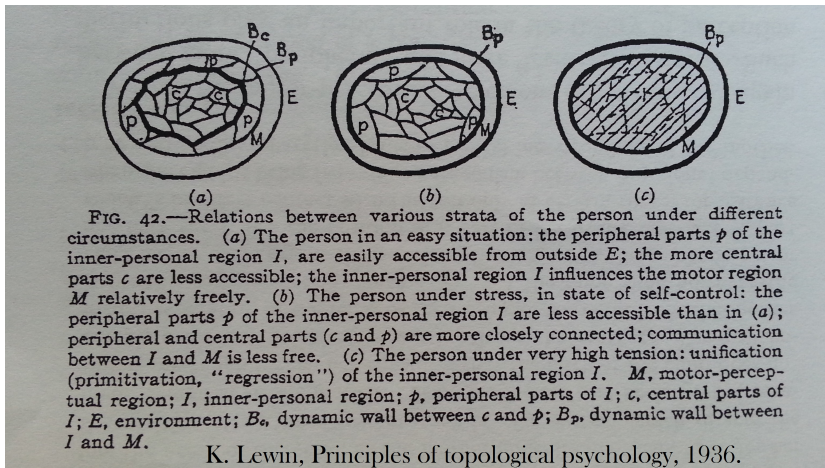
Przykłady zastosowań:

- człowiek opanowany: centrum silnie oddzielone od sfery brzegowej
- dojrzewanie, rozwój osobisty: różnicowanie
- harmonijny charakter: balans pomiędzy regionami
- szok: ujednolicenie, zwarcie podmiotu

Dynamika przepływów jako podstawa ukrytej struktury

Dynamika przepływów generuje ukrytą strukturę

Example

topologia & osoba?

Formalna reprezentacja

Formalna reprezentacja

Niech a, b, c, d, e, f, g będą częściami osobowości.

Zmiany

Zmiana _{i} stanu $a \rightarrow$ powoduje zmianę stanów b, c, d

Zmiana _{ii} stanu $a \rightarrow$ powoduje zmianę stanów e, f

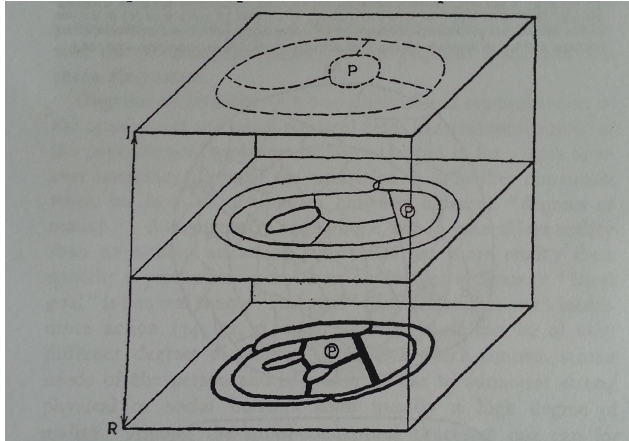
Zmiana _{iii} stanu $a \rightarrow$ powoduje zmianę stanów g

Formalna reprezentacja

Elementy $X =$ regiony

otoczenie $a =$ wszystkie regiony, na które wpływa a

System otoczeń

Problem rozciągłości

Czym jest rozciągłość?

Problem rozciągłości

Czym jest rozciągłość?

- 1 przestrzenność

Problem rozciągłości

Czym jest rozciągłość?

- 1 przestrzenność
- 2 wymiarowość

Problem rozciągłości

Czym jest rozciągłość?

- 1 przestrzenność
- 2 wymiarowość
- 3 spójność

Problem rozciągłości

Czym jest rozciągłość?

- 1 przestrzenność
- 2 wymiarowość
- 3 spójność
- 4 nieprzenikalność

Problem rozciągłości

Czym jest rozciągłość?

- 1 przestrzenność
- 2 wymiarowość
- 3 spójność
- 4 nieprzenikalność
- 5 podzielność

Podsumowanie

przestrzeń

wymiar

ciągłość

spójność

otoczenie

bliskość

brzeg

podział (oddzielenie)

wnętrze

Podsumowanie

przestrzeń

wymiar

ciągłość

spójność

otoczenie

TOPOLOGIA

bliskość

brzeg

podział (oddzielenie)

wnętrze

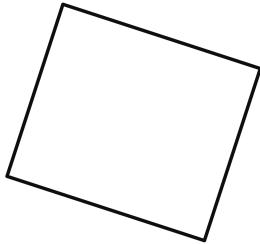
Topologia – uogólnienie geometrii

Topologia – uogólnienie geometrii

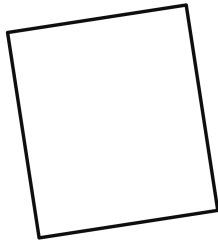
Co decyduje o tożsamości figur geometrycznych?

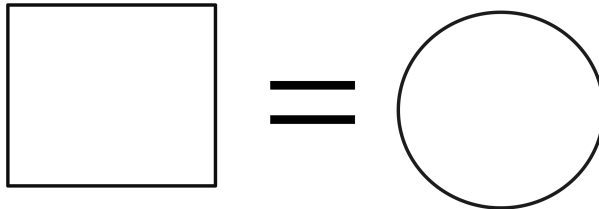

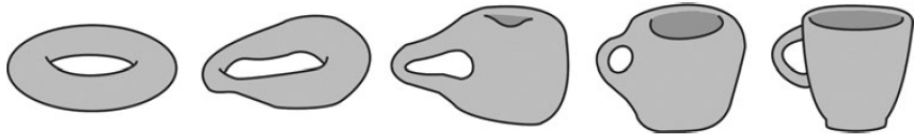

Trzy składowe ontologii w ujęciu Perzanowskiego

Trzy składowe ontologii w ujęciu Perzanowskiego

Ontologia ma trzy składowe: **ontykę**, **ontometodykę** i **ontologikę**. Ontyka to pojęciowa część ontologii, ontometodyka jest metodyczną częścią swojej ontologii, ontologika zaś jest logiką uniwersum rozważanej ontologii.

Typy ontologii wg J. Perzanowskiego

Ontologia bytu

Ontologia myśli

Ontologia języka

Odmiany ontologii bytu wg J. Perzanowskiego

Ontologia przedmiotów i własności

Odmiany ontologii bytu wg J. Perzanowskiego

Ontologia przedmiotów i własności

Ontologia warunków

Odmiany ontologii bytu wg J. Perzanowskiego

Ontologia przedmiotów i własności

Ontologia warunków

Ontologia mereologiczna

Odmiany ontologii bytu wg J. Perzanowskiego

Ontologia przedmiotów i własności

Ontologia warunków

Ontologia mereologiczna

Ontologia ewentystyczna

Odmiany ontologii bytu wg J. Perzanowskiego

Ontologia przedmiotów i własności

Ontologia warunków

Ontologia mereologiczna

Ontologia ewentystyczna

Ontologia kombinacyjna

Odmiany ontologii bytu wg J. Perzanowskiego

Ontologia przedmiotów i własności

Ontologia warunków

Ontologia mereologiczna

Ontologia ewentystyczna

Ontologia kombinacyjna

Ontologia transformacyjna

Odmiany ontologii bytu wg J. Perzanowskiego

Ontologia przedmiotów i własności

Ontologia warunków

Ontologia mereologiczna

Ontologia ewentystyczna

Ontologia kombinacyjna

Ontologia transformacyjna

Dla Perzanowskiego, podobnie jak dla Platona,
podstawowym problemem ontologicznym był problem
rozbicia na części i *złożenia* w całości, problem
Jedno–Wiele.

Dla Perzanowskiego, podobnie jak dla Platona, podstawowym problemem ontologicznym był problem *rozbicia* na części i *złożenia* w całości, problem *Jedno–Wiele*.

„Wielość ontologii nie jest bezzasadna. Badamy wszak różne aspekty bytu. Pełny jego obraz wyłania się dopiero przez porównanie” (J. Perzanowski)

Co więcej, uprzywilejowana rola ontologii kombinacyjnej polega m.in. na tym, że będąc podstawą porządkuje inne ontologie w pewien ciąg.

„Wydaje się bowiem, że ontologie tworzą system. Ontologia kombinacyjna jest pierwsza. Jest ona teorią kombinacji i elementów. Teorią substratu ontycznego. Na niej nadbudowane są ontologia zdarzeniowa i transformacyjna, będące teoriami dynamiki kombinacji, ich przekształceń. Zdarzenie jest przekształceniem kombinacji, transformacja – sposobem przekształcenia” (Perzanowski)

Ontologia kombinacyjna

- uniwersum rozpatruje w dwóch aspektach: analizy i syntezy

Ontologia kombinacyjna

- uniwersum rozpatruje w dwóch aspektach: analizy i syntezy
- obiekty rozważane są w powiązaniu z innymi

Ontologia kombinacyjna

- uniwersum rozpatruje w dwóch aspektach: analizy i syntezy
- obiekty rozważane są w powiązaniu z innymi
- nacechowanie obiektów wyznacza kombinacje w które obiekt może wejść

Ontologia kombinacyjna

- uniwersum rozpatruje w dwóch aspektach: analizy i syntezy
- obiekty rozważane są w powiązaniu z innymi
- nacechowanie obiektów wyznacza kombinacje w które obiekt może wejść
- wchodzenie w związki funduje kolejne „rzędy” (warstwy) ontologiczne

Ontologia kombinacyjna

- uniwersum rozpatruje w dwóch aspektach: analizy i syntezy
- obiekty rozważane są w powiązaniu z innymi
- nacechowanie obiektów wyznacza kombinacje w które obiekt może wejść
- wchodzenie w związki funduje kolejne „rzędy” (warstwy) ontologiczne
- dwie podstawowe relacje: umożliwiania i bycia prostszym

Ontologia kombinacyjna

- uniwersum rozpatruje w dwóch aspektach: analizy i syntezy
- obiekty rozważane są w powiązaniu z innymi
- nacechowanie obiektów wyznacza kombinacje w które obiekt może wejść
- wchodzenie w związki funduje kolejne „rzędy” (warstwy) ontologiczne
- dwie podstawowe relacje: umożliwiania i bycia prostszym
- główna ontologia bytu

Ontologia kombinacyjna

- uniwersum rozpatruje w dwóch aspektach: analizy i syntezy
- obiekty rozważane są w powiązaniu z innymi
- nacechowanie obiektów wyznacza kombinacje w które obiekt może wejść
- wchodzenie w związki funduje kolejne „rzędy” (warstwy) ontologiczne
- dwie podstawowe relacje: umożliwiania i bycia prostszym
- główna ontologia bytu
- D. M. Armstrong, B. Skyrms

Ontologia kombinacyjna – podstawowe pojęcia

- x jest **superelementem**, gdy jest on obiektem prostszym od każdego obiektu

Ontologia kombinacyjna – podstawowe pojęcia

- x jest **superelementem**, gdy jest on obiektem prostszym od każdego obiektu
- x jest **elementem**, gdy różnymi i prostszymi od niego obiektami są tylko superelementy

Ontologia kombinacyjna – podstawowe pojęcia

- x jest **superelementem**, gdy jest on obiektem prostszym od każdego obiektu
- x jest **elementem**, gdy różnymi i prostszymi od niego obiektami są tylko superelementy
- x jest **kompleksem**, jeśli nie jest elementem

Ontologia kombinacyjna – podstawowe pojęcia

- x jest **superelementem**, gdy jest on obiektem prostszym od każdego obiektu
- x jest **elementem**, gdy różnymi i prostszymi od niego obiektami są tylko superelementy
- x jest **kompleksem**, jeśli nie jest elementem
- x jest **sytuacją**, gdy jest kompleksem umożliwionym przez substancję (ogół elementów)

Ontologia kombinacyjna – podstawowe pojęcia

- x jest **superelementem**, gdy jest on obiektem prostszym od każdego obiektu
- x jest **elementem**, gdy różnymi i prostszymi od niego obiektami są tylko superelementy
- x jest **kompleksem**, jeśli nie jest elementem
- x jest **sytuacją**, gdy jest kompleksem umożliwionym przez substancję (ogół elementów)
- x jest **światem możliwym**, gdy jest maksymalną sytuacją (względem relacji bycia prostszym)

Ontologia kombinacyjna – podstawowe pojęcia

- x jest **superelementem**, gdy jest on obiektem prostszym od każdego obiektu
- x jest **elementem**, gdy różnymi i prostszymi od niego obiektami są tylko superelementy
- x jest **kompleksem**, jeśli nie jest elementem
- x jest **sytuacją**, gdy jest kompleksem umożliwionym przez substancję (ogół elementów)
- x jest **światem możliwym**, gdy jest maksymalną sytuacją (względem relacji bycia prostszym)
- x jest **obiektem centralnym** ontologii, gdy umożliwia wszystkie inne obiekty

Ontologia kombinacyjna – podstawowe pojęcia II

- x jest **koherentny**, gdy umożliwia sam siebie

Ontologia kombinacyjna – podstawowe pojęcia II

- x jest **koherentny**, gdy umożliwia sam siebie
- obiekty x i y są współmożliwe, gdy nawzajem się umożliwiają

Ontologia kombinacyjna – podstawowe pojęcia II

- x jest **koherentny**, gdy umożliwia sam siebie
- obiekty x i y są **współmożliwe**, gdy nawzajem się umożliwiają
- x jest **ontycznie owocny**, jeśli x coś umożliwia

Ontologia kombinacyjna – podstawowe pojęcia II

- x jest **koherentny**, gdy umożliwia sam siebie
- obiekty x i y są **współmożliwe**, gdy nawzajem się umożliwiają
- x jest **ontycznie owocny**, jeśli x coś umożliwia
- x **istnieje eminentnie** w y , gdy w y jest coś, co umożliwia x

Ontologia kombinacyjna – podstawowe pojęcia II

- x jest **koherentny**, gdy umożliwia sam siebie
- obiekty x i y są **współmożliwe**, gdy nawzajem się umożliwiają
- x jest **ontycznie owocny**, jeśli x coś umożliwia
- x **istnieje eminentnie** w y , gdy w y jest coś, co umożliwia x
- x jest **konieczny**, gdy wszystko go umożliwia

Wymiar ontologiczny?

Wymiar ontologiczny?

Superelement

Element

Kompleks

Sytuacja

Świat możliwy

bogactwo

Wymiar ontologiczny?

Superelement (0-wymiarowy)

Element (1-wymiarowy)

Kompleks (wielowymiarowy)

Sytuacja (wielowymiarowa)

Świat możliwy (nieskończenie wielowymiarowy)

Wymiar topologiczny – dwie intuicje

Wymiar topologiczny – dwie intuicje

(1)

przestrzeń n -wymiarową dzieli (ogranicza) przestrzeń
 $n - 1$ -wymiarowa

Wymiar topologiczny – dwie intuicje

(1)

przestrzeń n -wymiarową dzieli (ogranicza) przestrzeń
 $n - 1$ -wymiarowa

(2)

punkt – 0-wymiarowy
linia – 1-wymiarowa
powierzchnia – 2-wymiarowa
przestrzeń – 3-wymiarowa

Wymiar topologiczny

Wymiar topologiczny

Wymiar pokryciowy przestrzeni topologicznej X jest najmniejsza liczba całkowita n taka, że dla każdego skończonego pokrycia otwartego tej przestrzeni istnieje weń wpisane pokrycie otwarte, mające rząd co najwyżej $n + 1$; jeśli taka liczba n nie istnieje, to przestrzeń X ma wymiar nieskończony.

Rząd pokrycia – liczba naturalna n taka, że pewne n zbiorów tego pokrycia ma punkty wspólne, ale żadne $n + 1$ zbiorów nie ma.

Ontologia Hilberta

Ontologia Hilberta

Uniwersum: kostka Hilberta $\mathcal{H}$

Ontologia Hilberta

Uniwersum: kostka Hilberta $\mathcal{H}$

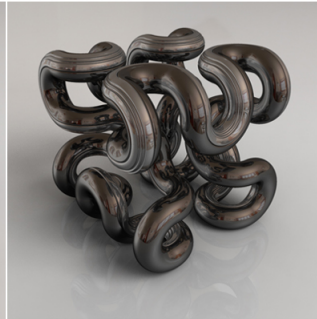
Relacja bycia prostszym: punkt x jest prostszy od punktu y wtedy, gdy ilość niezerowych współrzędnych punktu x jest mniejsza od ilości niezerowych współrzędnych punktu y

Kostka Hilberta

$\mathcal{H}$ — nieskończenie wymiarowy odpowiednik kostki trójwymiarowej. Topologię tej przestrzeni generuje jej metryka:

$$\varrho((x_n), (y_n)) = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{2^n} |x_n - y_n|$$

Jest to przestrzeń spójna, zwarta i zupełna. Co więcej każda przestrzeń ośrodkowa metryczna jest zanurzalna w $\mathcal{H}$ — fakt ten wyróżnia kostkę Hilberta jako przestrzeń uniwersalną dla przestrzeni metrycznych i ośrodkowych (zawiera wszystkie niehomeomorficzne przestrzenie liniowe).

Ontologia Hilberta

$\mathbf{0} = (0, 0, 0, \dots)$ – superelement (obiekt centralny)

Ontologia Hilberta

$\mathbf{0} = (0, 0, 0, \dots)$ – superelement (obiekt centralny)

Elementami są punkty których współrzędne są równe 0 na wszystkich oprócz jednego miejsca (jakby 1-wymiarowe)

Ontologia Hilberta

$\mathbf{0} = (0, 0, 0, \dots)$ – superelement (obiekt centralny)

Elementami są punkty których współrzędne są równe 0 na wszystkich oprócz jednego miejsca (jakby 1-wymiarowe)

Sytuacje – punkty, które posiadają dwie i więcej niezerowe współrzędne (jakby wielowymiarowe)

Ontologia Hilberta

$\mathbf{0} = (0, 0, 0, \dots)$ – superelement (obiekt centralny)

Elementami są punkty których współrzędne są równe 0 na wszystkich oprócz jednego miejsca (jakby 1-wymiarowe)

Sytuacje – punkty, które posiadają dwie i więcej niezerowe współrzędne (jakby wielowymiarowe)

Światy możliwe – punkty, które na nieskończenie wielu osiach są niezerowe (jakby nieskończenie wymiarowe)

Uniwersum Hilberta

Każdy obiekt jest owocny ontycznie

Uniwersum Hilberta

Każdy obiekt jest owocny ontycznie

Każdy też jest ufundowany (racjonalizm ontologiczny)

Uniwersum Hilberta

Każdy obiekt jest owocny ontycznie

Każdy też jest ufundowany (racjonalizm ontologiczny)

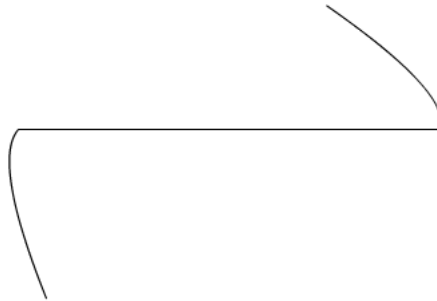
Zbiór światów możliwych jest gęsty w $\mathcal{H}$

Topologizacja uniwersów — przykład kolejny

$(\mathbb{R}, \leq)$

Topologizacja uniwersów — przykład kolejny

$(\mathbb{R}, \leq)$

1 nie ma superelementów

- 1 nie ma superelementów
- 2 nie ma elementów

- 1 nie ma superelementów
- 2 nie ma elementów
- 3 całe uniwersum złożone jest z kompleksów

- 1 nie ma superelementów
- 2 nie ma elementów
- 3 całe uniwersum złożone jest z kompleksów
- 4 każdy obiekt jest ontycznie ufundowany

- 1 nie ma superelementów
- 2 nie ma elementów
- 3 całe uniwersum złożone jest z kompleksów
- 4 każdy obiekt jest ontycznie ufundowany
- 5 nie istnieje obiekt konieczny

- 1 nie ma superelementów
- 2 nie ma elementów
- 3 całe uniwersum złożone jest z kompleksów
- 4 każdy obiekt jest ontycznie ufundowany
- 5 nie istnieje obiekt konieczny
- 6 nie istnieje obiekt centralny

- 1 nie ma superelementów
- 2 nie ma elementów
- 3 całe uniwersum złożone jest z kompleksów
- 4 każdy obiekt jest ontycznie ufundowany
- 5 nie istnieje obiekt konieczny
- 6 nie istnieje obiekt centralny
- 7 substancja jest pusta

- 1 nie ma superelementów
- 2 nie ma elementów
- 3 całe uniwersum złożone jest z kompleksów
- 4 każdy obiekt jest ontycznie ufundowany
- 5 nie istnieje obiekt konieczny
- 6 nie istnieje obiekt centralny
- 7 substancja jest pusta
- 8 nie istnieją światy możliwe

- 1 Zbiór obiektów owocnych ontycznie i obiektów ufundowanych są gęste w uniwersum (trywialnie)

- 1 Zbiór obiektów owocnych ontycznie i obiektów ufundowanych są gęste w uniwersum (trywialnie)
- 2 są też spójne

- 1 Zbiór obiektów owocnych ontycznie i obiektów ufundowanych są gęste w uniwersum (trywialnie)
- 2 są też spójne
- 3 nie jest zwarty (ponieważ pokrycie $(-n, n)$ dla $n \in \mathbb{N}$ nie zawiera podpokrycia skończonego)

- 1 Zbiór obiektów owocnych ontycznie i obiektów ufundowanych są gęste w uniwersum (trywialnie)
- 2 są też spójne
- 3 nie jest zwarty (ponieważ pokrycie $(-n, n)$ dla $n \in \mathbb{N}$ nie zawiera podpokrycia skończonego)
- 4 uniwersum w pewnej homeomorficznej odślonie jest ograniczone, w pewnej nie jest ograniczone (zawiera się bowiem w jakiejś otwartej kuli)

- 1 Zbiór obiektów owocnych ontycznie i obiektów ufundowanych są gęste w uniwersum (trywialnie)
- 2 są też spójne
- 3 nie jest zwarty (ponieważ pokrycie $(-n, n)$ dla $n \in \mathbb{N}$ nie zawiera podpokrycia skończonego)
- 4 uniwersum w pewnej homeomorficznej odślonie jest ograniczone, w pewnej nie jest ograniczone (zawiera się bowiem w jakiejś otwartej kuli)
- 5 Niech $r \in \mathbb{R}$, wtedy zbiór wszystkich obiektów, które umożliwiają r (substancja r), jest zbiorem spójna w uniwersum.

- 1 Zbiór obiektów owocnych ontycznie i obiektów ufundowanych są gęste w uniwersum (trywialnie)
- 2 są też spójne
- 3 nie jest zwarty (ponieważ pokrycie $(-n, n)$ dla $n \in \mathbb{N}$ nie zawiera podpokrycia skończonego)
- 4 uniwersum w pewnej homeomorficznej odślonie jest ograniczone, w pewnej nie jest ograniczone (zawiera się bowiem w jakiejś otwartej kuli)
- 5 Niech $r \in \mathbb{R}$, wtedy zbiór wszystkich obiektów, które umożliwiają r (substancja r), jest zbiorem spójna w uniwersum.

Uniwersum: wszystko się z czegoś zrodziło i rodzi kolejne obiekty, wszystko jest ze sobą połączone, choć nie jest zwarte, dowolnie przechodzi w siebie w ograniczoną bądź nieograniczoną postać, nie ma twórcy.

Ramy czystej ontologii kombinacyjnej są zbyt ubogie, aby opisać położenie wybranych obiektów we wszystkich odsłonach (homeomorficznych obrazach, tzn. przestrzeniach topologicznie identycznych z wyjściową przestrzenią) uniwersum ontologicznego.

Ramy czystej ontologii kombinacyjnej są zbyt ubogie, aby opisać położenie wybranych obiektów we wszystkich odsłonach (homeomorficznych obrazach, tzn. przestrzeniach topologicznie identycznych z wyjściową przestrzenią) uniwersum ontologicznego.

Topologia – struktura głęboka

Ramy czystej ontologii kombinacyjnej są zbyt ubogie, aby opisać położenie wybranych obiektów we wszystkich odsłonach (homeomorficznych obrazach, tzn. przestrzeniach topologicznie identycznych z wyjściową przestrzenią) uniwersum ontologicznego.

Topologia – struktura głęboka

Topologia dostarcza wielu pojęciowych narzędzi, które wysubtelniają rozważania ontologiczne, pozwalają na różnicowanie i analizę.

Przykład II uniwersum topo–ontologicznego

[0, 1]

- 1 0 – superelement
- 2 Nie istnieją elementy
- 3 Substancja jest pusta
- 4 Kompleksami zatem są wszystkie obiekty uniwersum
- 5 Nie ma w nim sytuacji i światów możliwych
- 6 Każdy obiekt jest koherentny, ponieważ umożliwia sam siebie
- 7 Pomijając 0 wszystkie obiekty są ufundowane, pomijając 1 każdy obiekt jest
- 8 0 jest centralnym obiektem, umożliwia bowiem wszystkie inne z uniwersum
- 9 1 jest obiektem koniecznym, umożliwiana jest bowiem przez wszystkie inne obiekty

Zauważmy, że utożsamienie obiektu centralnego z obiektem koniecznym doprowadziłoby do zmiany (zapewne pożądanej przez Parmenidesa) formy topologicznej uniwersum z odcinka na okrąg. Istotność tej zmiany polega na tym, że te dwa obiekty nie są homeomorficzne, są topologicznie różne.

1 zwarte i spójne uniwersum

- 1 zwarte i spójne uniwersum
- 2 Obiekty 0 i 1 są to jedyne dwa obiekty nieseparujące tę przestrzeń, tzn. po usunięciu każdego różnego od nich obiektu przestrzeń staje się niespójna

- 1 zwarte i spójne uniwersum
- 2 Obiekty 0 i 1 są to jedyne dwa obiekty nieseparujące tę przestrzeń, tzn. po usunięciu każdego różnego od nich obiektu przestrzeń staje się niespójna
- 3 Otrzymane zatem uniwersum posiada metafizycznie dziwne własności: istnieje obiekt centralny oraz różny odeń obiekt konieczny ale ich usunięcie nie powoduje utraty spójności. Usunięcie co najmniej jednego z nich powoduje jednak utratę zwartości uniwersum.

Wymiar ontologiczny a wymiar topologiczny

Wymiar ontologiczny a wymiar topologiczny

Każdy zbiór wymiaru n jest sumą $n + 1$ (nie mniej) zbiorów wymiaru 0. (tw. o rozkładzie, przestrzenie metryczne ośrodkowe)

$$A \subset X \rightarrow \text{ind}A \leq \text{ind}X$$

Każdy zbiór wymiaru n daje się zanurzyć w przestrzeni euklidesowej wymiaru $2n + 1$

Metoda: filozofia matematyczna

Metoda: filozofia matematyczna

Filozofowanie strukturami

Metoda: filozofia matematyczna

Filozofowanie strukturami

Modelownie (przybliżanie) matematyczne (poszukiwanie struktur głębokich i trudno uchwytnych)

Metoda: filozofia matematyczna

Filozofowanie strukturami

Modelownie (przybliżanie) matematyczne (poszukiwanie struktur głębokich i trudno uchwytnych)

Poszukiwanie strukturalnych analogii

Parafrazy Kazimierza Ajdukiewicza

Filozofia matematyczna – tradycja

Platon: „Niech nikt tu nie wchodzi, kto nie zna geometrii!”

Filozofia matematyczna – tradycja

Platon: „Niech nikt tu nie wchodzi, kto nie zna geometrii!”

Mikołaj z Kuzy (teologia)

Filozofia matematyczna – tradycja

Platon: „Niech nikt tu nie wchodzi, kto nie zna geometrii!”

Mikołaj z Kuzy (teologia)

Galileusz (księga natury pisana jest językiem matematyki)

Spinoza *more geometrico*

Filozofia matematyczna – tradycja

Platon: „Niech nikt tu nie wchodzi, kto nie zna geometrii!”

Mikołaj z Kuzy (teologia)

Galileusz (księga natury pisana jest językiem matematyki)

Spinoza *more geometrico*

Russell: filozofia matematyczna

Filozofia matematyczna – tradycja

Platon: „Niech nikt tu nie wchodzi, kto nie zna geometrii!”

Mikołaj z Kuzy (teologia)

Galileusz (księga natury pisana jest językiem matematyki)

Spinoza *more geometrico*

Russell: filozofia matematyczna

Kto?

Kto?

Benedykt Bornstein, Janusz Kaczmarek, Tomasz Placek,
Andrzej Biłat, Jacek Paśniczek, Marek Rosiak, Cezary
Gorzka, Rafał Gruszczyński, Roman Duda, Jerzy
Perzanowski, Wiesław Wójcik

Kto?

Benedykt Bornstein, Janusz Kaczmarek, Tomasz Placek,
Andrzej Biłat, Jacek Paśniczek, Marek Rosiak, Cezary
Gorzka, Rafał Gruszczyński, Roman Duda, Jerzy
Perzanowski, Wiesław Wójcik

Platon, Mikołaj z Kuzy, Leibniz, Husserl, Cassirer, Weyl,
Stone, Whitehead, Russel, Carnap, Lewin

Kto?

Benedykt Bornstein, Janusz Kaczmarek, Tomasz Placek,
Andrzej Biłat, Jacek Paśniczek, Marek Rosiak, Cezary
Gorzka, Rafał Gruszczyński, Roman Duda, Jerzy
Perzanowski, Wiesław Wójcik

Platon, Mikołaj z Kuzy, Leibniz, Husserl, Cassirer, Weyl,
Stone, Whitehead, Russel, Carnap, Lewin

Thomas Mormann, Barry Smith, Kit Fine, Achile Varzi,
Roberto Casati, Van Fraassen, Patrick Suppes, Ian
Pratt-Hartman, John Bell, Gino Carlo-Rota, Olivier Schlute,
Peter Simons, Dean Zimmerman

Dziękuję za uwagę!

